

uben, twee
gers mocht
an f 84.50
n, die de
vorderen.
er onlangs
correspon-
ntrok niet
aar haalde
over, om
dat hem

ar een an-
gelijk ook
igen, en ik
lit district.
lechts een
mocht vin-
k daar de
sprekbeurt
teeren, en
te brengen,
n te winnen
en van toe-

ate althans,
n uit Jexa-
n gelijk een
de banier

Wm.
meerdere

J. Ruijs te
f 30, uit
door Ds J.
or den heer
p; door het
ting f 90.25,
nie f 65.50;
295.25. Aan
giffen in
eerde Kerk
dit te Kra-
Da J. Lang-
leerde) te
den heer A.
reerde van
nere: door
overe giffen
top f 62.10;
it, van Me-
en heer K.
nde te Via-
f 1.50, samen
Ruyter te
f 1.50, door
rksland, Kerk
Herv. Kerk
Goudschalk-
actie van De

Monniken-
de Bijw. f 6;
e Dicksland-

terdam, van

a, uit Zew's
R. te D. van
redactie van
ingmeester.

GSKERK.

KORFF.

ering met de

met de leden

in de Nederl.

lyma-Capita.

ER.

el II. De leer-

stempelband

naaid f 2.90,

uitgegeven,

er Christelijke

LVEN. Prijs in

f 3.60. Nog

ter Reformatie

ing der Vrije

genaaid f 1.90

dië.

van eene

geld van

en.

root ver-

tacheerd

len,

was van

rgemees-

TERDAM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 26 Februari 1888. N°. 531.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentien aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentien: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elken regel meer 10 Cent.
Aanvragen en vermelding van leedgaven en Verlagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Het Lijden.

VIJFTIENDE ZONDAGSAFDELING.

IV.

Maar uit Hem, uit gij in Christus Jezus, die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing.
1 Cor. 1:30.

Wie tomt aan het feit, dat wij, kinderen der menschen (tenzij we in het leven overgezet zijn) van nature onder de eeuwige verdoemenisse liggen, woelt, ook zonder dit te bedoelen, steelsmatig alle vastigheid van onze Religie los. Dat er zonde in ons wortelt, kan niet ontkend, maar hoe kan dit zonder dat God de Heere, die u van voren en van achteren bezet, het weet; en indien Hij het weet, kan Hij het dan weten zonder er een oordeel over te hebben?

Reeds onder menschen kunt gij, die zelf onheilig zijt, niet hooren van een moeder, die haar kind mishandelt, zonder dit sterk te veroordeelen, en hoe wil God, die heilig is, dan kennis hebben van uw zondig bestaan en bedrijs, zonder daarover een veroordeeling in zijn goddelijk hart te hebben?

Hij moet rechtzinnig handelen, niet omdat Hij opzettelijk als rechter gaat zitten, alsof dit iets ware dat bij zijn majesteit bijkwam; neen, maar Hij kan uw zonde niet kennen, zonder er een oordeel over te hebben; dat oordeel moet een veroordeeling zijn; en, overmits Hij uw Souverein is, die over uw leven en uw dood vrijmacht gebiedt, en tegen wiens wet u zonde overtreedt, wa, moet deze veroordeeling voor u een zonnis zijn, waar uw wel en wee voor eenig van afhangt.

Een vonnis nu heette oudtijds doem, en naardien het oordeel, dat in de vierschaar des Heeren HEEREN gesproken wordt, zoo veel hooger staat dan een rechtspraak van menschen, heeft onze schoone taal nu onderscheid gemaakt, en gebruikt ze „vonnis“ voor een oordeel van den menschelijken rechter en „doem“ voor het oordeel dat God spreekt.

Kon dit oordeel, deze „doem“ nu getemperd zijn, en slechts tot kleine tijdelijke straf veroordeelen, zoo zou het bij dit woord „doem“ gebleven zijn. Maar dat kon niet. Het oordeel des Heeren HEEREN kon niet anders dan volstrekt veroordeelend zijn. Omdat het zonde tegen de hoogste Majesteit was, zoo moest ook de „doem“ luiden: De hoogste straf naar lijf en ziel, nu en eeuwig.

Dit nu noemt onze taal: verdoemenisse; het bangste woord dat ze in haar taalchat bezit. Verdoemen is zóó doemen, dat gij er geheel en volstrekt mee weg zijt. Verdoemenisse duidt den toestand aan waarin dit schriklijk feit, dat God u verdoemt, u brengt. En „eeuwige“ verdoemenisse verschert dit nog door de bijvoeging, dat er geen eind aan komt en geen verademing in is. Geen arme man, die naar Lazarus mag komen, om met een druppel aan het uiterste; zijns vingers zijn gloeiende tong te verkoelen.

Er liggen in deze eeuwige verdoemenisse dus drie dingen in. Voor God doemschuld, van God veroordeeld, door God geworpen in den eeuwigen dood. En hier tegenover belijdt nu de Catechismus, dat

de Middelaar „door zijn lijden, als met het eenige zoenoffer, ons lijf en ziele van de eeuwige verdoemenisse verlost en ons verwierf Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven.“

Er staat niet overtollig bij: „Als met het eenig zoenoffer.“ Integendeel deze bijvoeging heeft een rijken zin.

Vooreerst toch heft deze bijvoeging de scheiding op tusschen de kerk vóór en de kerk na de kribbe van Bethlehem. Had Israël „genade, gerechtigheid en het eeuwige leven“ verworven door den dienst der offeranden in tabernakel en tempel, dan had Gods oude bondsvolk een andere Religie gehad dan wij, en begon onze Religie pas met den Pinksterdag. En daarom staat er nu bij, dat dit niet zoo is; dat al Israëls ceremoniën en offeranden niets nutten, tenzij als ziende op Christus; en dat de Middelaar niet alleen voor ons, maar in volstrekten zin, het eenig zoenoffer is. Het heilig Gods-lam, wiens offerande eenmaal geschied en eeuwig en dies ook terugwerkende verzoening heeft teweeggebracht.

Doch er zit meer in.

Is zijn zelopoffering de eenige offerande en het eenig zoenoffer, dan is hiermee tevens alle Arminianisme afgesneden, 't zij dit in kwansuis Protestantischen vorm opdrukt, of het hoofd opsteekt in het Misoffer en de leer der verdienende goede werken. Dit volgt uit „de eeuwige verdoemenisse“ rechtstreeks. Ware er toch in den zondaar nog eenig goed, hoe gering ook, over, dan kon er geen „eeuwige verdoemenisse“ over hem gaan, en zou „eeuwige verdoemenisse“ een ongerecht oordeel zijn. De volstrekte veroordeeling in „de eeuwige verdoemenisse“ sluit alsoo elke onderstelling en mogelijkheid van eenig overgebleven goed, dat een nog levenden wortel zou hebben, uit. En zoo sluit het nitnemend: „Eeuwige verdoemenisse“, en juist deswege geen ander ontkomen dan door het „eenig zoenoffer“ van een, die niet onder dit vonnis lag. Een zoenoffer, machtig om zelfs van eeuwige verdoemenisse te verlossen, maar dat dan ook geheel omringt en gaat buiten hen die onder deze verdoemenisse liggen.

Zoo trekt deze aangrijpende belijdenis opeens de ziel van al hetgeen ze zich zelve mocht inbeelden al. Ze ontbloot haar ganschelijk; werpt haar geheel ter neer en verblijkt haar; en wijst haar nu eeniglijk op dien Eéne, wiens eenig zoenoffer redt.

Deze redding nu raakt „ziel en lichaam“. Ook dit hoort er bij, want Christus heeft „naar lijf en ziele“ geleden, en hier zou geen grond noch oorzaak voor zijn, bijaldien de eeuwige verdoemenisse zich ook bij ons niet over lijf en ziele uitstrekte.

Men vraagt vaak, hoe lichaamelijke straf de ziel bereiken kan. Doch zoo moet de vraag niet gesteld. Als ik overtreed, overtreed ik, en ik ben niet enkel een ziel, maar besta uit ziel en lichaam. Ook een lichaam te hebben is niet iets bijkomstigs, dat mij voor een korte poos gegeven is, maar hoort bij mijn wezen. Een engel moge naar zijn wezen onlichamelijk zijn, een mensch is dit niet. Mensch te zijn beteekent juist, dat ge deel hebt, en dat met uw wezen zelf, aan twee werelden, de ééne zichtbaar en de andere onzichtbaar. Alzoo schiep God den mensch en zoo eerst was hij mensch. Hij

vormde den mensch uit het stof der aarde; blees in zijn neusgaten de adem des levens, en alzoo eerst werd hij tot een levende ziel. Een mensch in den staat der afscheiding na den lichamelijken dood verkeert derhalve in een verninkten, onnatuurlijken toestand, en deze toestand is slechts voorbereidend voor de ure, waarop ge uw lichaam eens voor eeuwig terugkrijgt. De uitverkorenen zullen in de eeuwige heerlijkheid eens eeuwiglijk in hun lichaam verkeeren, en Christus, hun Hoofd, zal eeuwiglijk in ons vleesch met hen zijn.

Daar nu niet uw ziel zondigt, maar gij, en gij uit ziel en lichaam bestaat, zoo is en uw ziel en uw lichaam schuldig, en beide treft de straf.

Ge zoudt dus niet verlost zijn, als alleen uw ziel van de eeuwige verdoemenisse bevrijd was; ook uw lichaam moet van de eeuwige verdoemenisse ontheven; en daarom is het, dat de straf voor de zonde ziel en lichaam treft, en dat dus ook de Middelaar niet enkel naar de ziel, maar ook naar het lichaam heeft geleiden. En overmits nu in het bloed het leven van ziel en lichaam zich huwt, naar de Schrift, dat „de ziel in het bloed is“ (Lev. 17:11), vat de Heilige Schrift zoo schoon en doorzichtig juist onze verlossing van de eeuwige verdoemenisse daarin saam, dat „onze verlossing is in zijn bloed“, het „bloed des kruisens“.

Is nu ontheffing van „de eeuwige verdoemenisse“ ons genoeg?

Velen meenen ja, en spreken bijna van niets anders. Als ze maar verzoening hebben, zoo beelden ze zich in, dan zijn ze er. Toch is dit een zeer ongodvruchtige gedachte, en we willen zeggen waarom.

Indien op aarde, in onze wereldsche huishouding, iemand diep in schulden zit, zoodat hij, ook met alles te verkoopen, letterlijk niets betalen kan, en zijn schuldeischer slaat hem aan, en hij wordt gevonnis; natuurlijk dan is al wat die benepen ziel op dat oogeblik begeert, dat een ander voor hem betalen mocht en hem vrij maken. Was hij dus vier tonnen gouds schuldig, zonder iets te bezitten, en komt er iemand die deze vier tonnen gouds voor hem betaalt, zoo ontsluit de cipier de gevangenis en hij gaat vrij uit. Niemand heeft meer iets op hem te zeggen. Al zijn schuld is betaald.

Doch waarom voelt die man zich nu vrij? Hierom, wijl hij de kracht in zich voelde om opnieuw zaken te beginnen, en op die wijs, geleerd door het verleden, alnu op voorzichtiger wijze zaken te gaan doen, en zich een eerlijk stuk brood te verdienen.

Zijn diepste gedachte is dus: Als ik van die schuld maar af ben, heb ik niemands hulp meer noodig, dan dat ik voorts mij alleen wel redd.

Maar zie nu, hoe ongodvruchtig dit wordt, zoo ge dit op den zondaar tegenover God overbrengt.

Hij is schuldenaar aan God, en kan niet betalen. Dies ligt hij onder de eeuwige verdoemenisse. Nu komt de Borg en betaalt voor hem voluit en geheel af. De eeuwige verdoemenisse bestaat nu niet meer. En nu denkt hij, nu zal ik weer kracht hebben, om er mij bovenop te werken, en mij zelven weer een gelukkig bestaan te verschaffen.

Dit is dus de ongodvruchtige en onvrome, ja, diep goddeloos inbedding, alsof gij,

als uw schuld er nu maar af was, voorts wel kracht in u bezat, om u zelf een eeuwige gelukzaligheid te verwerven.

Ongodvruchtig in tweeërlei opzicht: Vooreerst toch mag men bij wijze van beidspraak onze schuld voor God wel bij een betaalsom vergelijken, mits men nooit vergeet, dat het een vergelijking en niets meer is. Het is toch niet waar, dat onze schuld voor God evenals een betaalsom buiten onzen persoon zou omgaan. De zonde heeft onze persoon aangetast; kleeft in onzen persoon; heeft heel onzen persoon ontsteld en alle kracht in ons gebroken. En zoo komt het, dat een zondaar, die deel in het Zoenoffer van het heilig Gods-lam krijgt, niettemin zondaar blijft tot zijn dood toe. En dit nu ziet ge goddelooslijk voorbij, zoo ge denkt: Voor mij is betaald, dus ben ik weer vrij man in mij zelf. Ja, in Christus zijt ge vrij man; maar in u zelven geenszins.

En in de tweede plaats is dit ongodvruchtig gedacht, omdat ook al waart ge in uw persoon van alle inwonende zonde af, het toch geen schepsel ooit betaamt, om zich in te beelden, als had hij een bron van kracht in zich zelf. Neen, kracht hebt ge, ook van de zonde afgereken, niet. Ge zijt geen bron. In uw ziel vloeit niets en kan niets vloeien dan een afgeleid beekje. De bron is in God, en gij blijft dus verloren, tenzij uit de Springader des eeuwigen levens het leven u toevloeie.

Zeer godvruchtig en vroom leert daarom onze Heidelbergse Catechismus, dat Christus ons (tweeërlei) verwerven moet: 1°. de verlossing van de eeuwige verdoemenisse door zijn bloed; maar ook 2°. de gift van „de genade, de gerechtigheid en het eeuwige leven“.

Van het eerste is thans genoeg gezegd, we bepalen ons nu alleen tot het laatste. En dan zij opgemerkt, dat Christus, die God was en is en blijft, als God natuurlijk alle gunste Gods, alle gerechtigheid en alle eeuwige leven bezat en bezit en bezitten zal eeuwiglijk.

Maar dit baat u niet.

U baat alleen datgene, wat Christus als mensch, als uwe natuur deelachtig, in uw natuur, als uw Hoofd en uw Heere, niet voor zich, maar voor zijn volk bezit.

En in dit opzicht nu bezat uw Middelaar toen hij in de kribbe van Bethlehem lag niets. En al wat hij nu bezit, heeft hij verworven. Verworven door strijd en verzoeking. Verworven door worstelen en lijden. Verworven door het volbrengen onder tegenstand en aanvechting, van de Wet Gods.

Daarom legt de Heilige Schrift zulk een nadruk op de gehoorzaamheid Christi. Gehoorzaamheid nu is wetsvolbrenging. En zoo heeft hij, hoewel hij de Zoon was, en dus als Zoon van God alles bezat, naar zijn menselijke natuur alles verworven.

Ware, om dit onderstellenderwijs uit te spreken, alleen een zoenoffer te brengen geweest, zoo zou de Middelaar terstond bij het ontwaken van zijn menscheijk bewustzijn zijn kruis hebben kunnen zoeken en voor ons zijn bloed hebben kunnen vergieten.

Maar juist omdat het zoenoffer nog iets anders inhield dan rantsoen en ook het verwerven bedoelde van een schat van eeuwige gerechtigheid en eeuwig leven voor de zijnen, daarom moest hij eerst al die jaren lang de verzoeking doordraan, den strijd

des levens strijden, en de wet Gods voor ons volbrengen.

Dit is het onderscheid, dat onze vaders steeds maakten tusschen zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid. Zijn lijdelijke gehoorzaamheid, d. i. het lijden, dat hij in gehoorzaamheid aan Gods wil onderging, verlost van zonde, maar de dadelijke gehoorzaamheid verwierf de gerechtigheid.

Lijdelijke gehoorzaamheid is gehoorzaamheid in wat hij leed; de dadelijke gehoorzaamheid is gehoorzaamheid in wat hij deed. Art. 22 van onze belijdenis drukt dit laatste aldus uit: „ons toerekenende alle zijne verdiensten, en zoo vele heilige werken als hij voor ons in onze plaats gedaan heeft.“

En hierdoor nu is het geschied, dat onze Middelaar niet alleen „de straffe droeg, die ons den vrede aanbrengt“, maar dat hij ook bovendien nog verwierf „genade, gerechtigheid en eeuwig leven“, die hij nu, niet als God, maar naar zijn menscheijke natuur, bezit; niet voor zich zelf, maar voor ons als ons Hoofd; zoodat een iegelijke, die door het geloof aan dit Hoofd verbonden is, nu niet alleen niet verloren gaat, maar ook het eeuwige leven heeft.

Toch wachtte men zich hierbij voor te sterke scheiding. Wat Jezus voor ons leed en voor ons deed, zijn „lijdelijke“ en „dadelijke“ gehoorzaamheid, zijn wel onderscheiden, maar niet gescheiden. Ge moogt dus niet zeggen: Tot op het Kruis was het dadelijke gehoorzaamheid, en toen werd het lijdelijke gehoorzaamheid. Hij leefde dus om mij de gerechtigheid te verwerven en de wet voor mij te volbrengen, en stierf om mij het rantsoen te verworven. Met zulk een voorstelling toch zoudt ge uiteenrukken wat saamhoort.

Neen, de Middelaar leed „al de dagen zijns levens op aarde“, zoodals ons eerste artikel aantoonde, en ook in al dit lijden was tevens een daad. Beide zijn ineen gemengd. Ze vloeiden door elkander en zijn ineen gevlochten. En nergens mogen wij een scheidslijn trekken, om te zeggen, dat dit nu wel lijden maar geen wetsvolbrenging, of ook wel wetsvolbrenging maar geen lijden was.

Doordien Jezus gekomen is in onze menscheijke natuur en in de gelijkheid des zondigen vleesches, kon er geen wetsvolbrenging voor hem zijn, die niet tevens een lijden in zich sloot. En daarom houdt de Catechismus het rechte spoor, die hier bij het „geleden“ de „dadelijke“ gehoorzaamheid inbrengt, en ook „de genade, de gerechtigheid en het eeuwige leven“ uit het zoenoffer, als het hoogtepunt zijner zelfsofferande afleidt.

Dat nu „genade, gerechtigheid en eeuwig leven“ alzonderlijk genoemd worden, is niet een zinloze woordenreep.

„Eeuwige leven“ is de toebedeeling van eeuwige gelukzaligheid. Om die toebedeeling te kunnen erlangen, moet het kromme in uw ziel recht zijn gezet; en dit is de gerechtigheid. En om aldus gelukzaligheid in het reine hart te kunnen smaken, moet de gunste en de liefde Gods u toevloeien, en dat is zijn genade.

Genade is, dat waar het eerst vreezen en vluchten was, nu de liefde komt en de trekking naar den Eeuwige. Gerechtigheid dat het in uw ziel niet meer strijdt tegen God, maar loopt in het goddelijk spoor. Eeuwige leven, dat u gelukzaligheid toekomt, waar de rampzaligheid van u vlood.

Het Calvinistisch karakter van den Heidelbergischen Catechismus.

DOOR
DR. A. ZAHN.

De oude Gereformeerde formulieren werden aan het einde der vorige eeuw terzijde gelegd. In de nieuwe wordt bij de voorbereiding ten Avondmaal gezegd: „Door Christus' dood hebben wij een zekere aanleiding tot een goede welgevallen wandel, dat wij met een gerust geweten en een gemoed, vrij van allen twijfel, den weg der ware deugd, waarop Jezus zelf ons voorgedaan is, kunnen wandelen. Toen de kroonprins Frederik Wilhelm onder den hofprediker Fr. Sam. Gottfr. Sarch in 1787 zijne geloofsbelijdenis aflegde, stonden de waarlijk Gereformeerde gedachten reeds zeer ver op den achtergrond. Van de leer der voorbeschikking is geen sprake meer. De prins houdt de Lutherse kerk voor even goed als de Gereformeerde, doch de laatste niet de Heilige Schrift het meest in overeenstemming. De uitvoerige bespreking van de leer der voorbeschikking herinnert aan de Gereformeerde dogmatiek; Christus' eeuwige offer der verzoening wordt beloden; zijne opstanding en wederkomst ten gerichte eveneens. Reeds is alles zeer mager geworden. De Sacramenten zijn treurende gedenktekenen van de liefde Gods en de weldaden der verlossing door Christus. De opgehevenheid, de helle klanken klonken door alles heen; de hernieuwing

der doopbeloften maakt voor eenig vrij van alle zonden en ongerechtigheid.

Men staat op den drempel van het rationalisme. De geloofsbelijdenis des keizers (in 1879 weer verschenen) veroorlooft de eerbied niet te bespreken.

„De mensch is bestemd, om naar de volmaaktheid te streven.“ Toen Frederik Wilhelm II, walgende van de dorheid van het rationalisme, opgewekt door het voorbeeld van de Engelse kerk, aan zijn volk het eeuwige en onveranderlijke van het Christendom in een vasten liturgischen regel teruggeven wilde, heeft hij meer van de oud-Brandenburgische kerkenordeningen van 1540, 1572 en 1578 en van eenige andere Duitse gebruik gemaakt, dan van de Pruisische Gereformeerde en den Heidelbergischen Catechismus. De kerkenagende, die hijzelf met groote zorg samenstelde, heeft hier en daar wel oud-Gereformeerde klanken, maar tegen haar verkeerde verdeling der tien geboden, den altaardienst, den doopvorm enz. is van Gereformeerde zijde ernstig geprotesteerd.

Toen zijn groote zoon in diezelfde geboden zijn hart uitstortte in de dagen, dat hij belijdenis deed, heeft hij dikwijls de grondgedachten der oud-Evangelische geloofsbelijdenis uitgesproken: „Versterk in mij, o Heere, dat ééne, dat waar is, het gevoel van mijnen staat tegenover U, mijn onzettende onwaardigheid tegenover uw almachtige barmhertigheid. In zijn kristallijne denkbeelden over het presbyteriaanse, zooda hij dat zoo meesterlijk in de briefwisseling met Bunsen uitsprekt, leeft hij geheel in datgene, wat eens de edelste geesten zijner kerk vervulde.

Zijn broeder Wilhelm heeft den zegen zijner voorvaderen Coligny en van alle Gereformeerde vluchtelingen

geogast; een schitterend bewijs, hoe God vergeldt. De Duitse keizers belijden de Gereformeerde belijdenis. Dit heeft de minister Von Müller eens verklaard tot genustelling van de Gereformeerden.

Dit heeft het hoogste gerechtshof van het rijk uitgemaakt, toen het den 28sten September en den 12den December 1881 verklaarde: „De Unie bracht geen verandering in de bestaande confesie. Een Gereformeerde gemeente bleef Gereformeerde, een Lutherse Lutherse.“

Daarom is de Domkerk te Berlijn Gereformeerd en haar Catechismus de Heidelbergse.

Drijmoedige aanspraak aan 3.9 Prins van Oranje Willem II.

DOOR
M. TEELINCK.

Mijnheer! Zoo de God der Goden en de Heere der Koningen, die de verborgenheden openlaart (Dan. 2:47), nu onmiddellijk door de dienaars van Christus en de uitdeulers der verborgenheden Gods (1 Cor. 4:1) sprak als in de voortduren door de profeten (Hebr. 1:1). Hij zou ons, zijne gezanten van Christuswege (2 Cor. 3:20), gelasten, tot Uwe Hoogheid te zeggen van uwe voorvaderen, gelijk de Heere der heerschers Nathan den zieder (1 Sam. 9:1) voor het aangezicht van koning David liet zeggen: „Ik ben met hen geweest overal, waar zij henen-gaan zijn; Ik heb alle hunne vijanden uitgeroeid van voor hun aangezicht, Ik heb hun eenen naam gemaakt, gelijk de naam is der grooten, die op aarde zijn (1 Kron.

17:8). Ik heb hen omgord met kracht ten strijde, Ik heb voor hen doen nederbukken, die tegen hen opstonden.“ (Ps. 18:40). De Heere, die weet het! Israel zelf (Jes. 22:12) en alle inwoners onzer vaderlands moeten het bekennen, dat de sterke God (Ps. 62:12) drie kloeken hielden (1 Kon. 7:7). Prins Wilhelm, Prins Maurits, Prins Hendrik, verwekt heeft als verlossers (Richt. 3:9), die ons door den zegen des Heeren verlost hebben (Spr. 10:22) van de hand van allen, die ons verdrukten (Richt. 6:9). Wanneer onder doodsvijanden ons omringd (Ps. 17:9), hunnen mond tegen ons gesperd hadden, als een verschurende en brullende leeuw (Ps. 22:14), en over ons voortvaderen uitriepen tot hunne mannen des bloeds, de inquisitie-meesters en wreede Spanjaarden: „Ontbloot ze, ontbloot ze tot hunne fundamenten toe (Ps. 137:7), gij zult u niet ontfemen over de vruchten hunner schoots, uw oog zal de kinderen niet verschonen (Jes. 13:18), maar die voor hunne oogen verpletteren, hunne huizen plunderen, hunne vrouwen schenden (vs. 16). Stelt het land tot zene verwoesting (vs. 9), ontfemen hunne privilegien, verbrandt al hunne steden, mannen, vrouwen en kinderleken (Deut. 3:6), laat niemand overblijven (vs. 3) van al deze grenzen, werpt die ketterische menschen (Eil. 3:10), geeft hen te vuur en te zwaard op.“

Hierdoor werd te dien dage een groote vervolging tegen de gemeente van Nederland, zoodat onze voorouders verstrooid werden door de landen van Frankrijk, Duitschland en Engeland (de echte Gereformeerden waren als een verjaagde ree en als een schaap, dat niemand vergadert).

DE GAAY-FORTMAN.

Deze genade, deze gerechtigheid en dit eeuwig leven nu bezit ge hier op aarde, ook al zijt ge bekeerd, niet in uwezen, maar die is alleen voor u in Christus.

En alles hangt dus maar aan de mystieke gemeenschap, die ge door wedergeboorte en geloof met den Middelaar hebt.

KUYPER.

„Hoevele zonden heb ik?”

Hoevele misdaden en zonden heb ik? Maak mijne overtreding en mijne zonde mij bekend.

Job 13: 23.

Job heeft in zijn zielsangst schriklijke dingen uitgesproken, die we hem niet mogen nazeggen. En toch ligt er in die wilde kreten van Job voor u een diepe onderwijzing!

Dit komt daarvandaan dat Job zegt, wat hij denkt; maar vaak denkt, zonder het zelf te weten.

Hoor het maar als Job in de wanhoop zijns harten voor zijn God uitschreeuwde: „Hoevele misdaden, hoeveel zonden heb ik? Maak mij mijn overtreding en mijn zonde bekend!” Want dat roept Job uit, niet om ontdekkend licht over het boos gedicht van zijn harte ontvangen; neen, maar wel tergeve, alsof hij zeggen wilde: „Gij kunt mij niets aantijgen; ik sta niet schuldig; er is geen zonde van aanblijven, die mij door God of menschen kan bewezen worden!” Immers er gaat vlak vooraf: „Ik weet dat ik rechtvaardig zal verklaard worden!”

Dat nu Job hierin tegenover Jofar recht sprak, mag u hier niet ophouden. Tegenover de Majesteit des Heeren HERRN sprak Job dwaasheid! En alleen in dit opzicht raakt dit woord u.

Want laat het u gezegd zijn: Wat bij dien wanhoopskreet over de lippen van Job gleed, dat woelt telkens ook uit den bodem van uw hart op, o, Gewisselijk, ge bekennt wel zondard te zijn, maar, zoo vraagt het arglistig hart gedurig: Waarin bestaat dan toch eigenlijk mijn zonde?

Schuld wilt ge wel belijden; maar kunt ge schuld belijden? Voelt ge een oordeel over heel uw persoon in uw binnenste gaan? En bij deze vraag grijpt er bij den burgerlijk braven mensch altoos een worsteling in zijn binnenste plaats: „Om oprecht te zijn, wat ik haast niet durf, wat zijn dan mijn overtredingen? Als ik zoo diep schuld heb te belijden, hoeveel zijn mijn zonden dan?”

Natuurlijk, de ongelukkigen, die eerst zijn overgegeven in een verkeerd zinn, en in hun jeugd, of ook later zich te buiten gingen aan zonde van godslastering, van diefstal, van dronkenschap, van hoerij, die vragen dat niet. Die hebben hun antwoord.

Maar zoo zij daarvoor bewaard bleef, en genade uw voeten hield, dat ze niet uitgleden, dan valt op die vraag het antwoord o, zoo zwaar aan uw geruste consciëntie.

En als ge Job dan roepen hoort: „Waar zijn dan mijn zonden?” denkt dan ook uw ziel niet soms in zichzelf: „Och, wat Job vroeg, denk ook ik in mijn binnenste, al durf ik het niet uitroepen gelijk Job het uitriep!”

Nu een vraag!

Waar ge nimmer in een dierentuin, waar achter de traliën kleine, lieve, jonge tijgertjes speelden en sprongen, al rollend door elkaar? En dat boeide u, niet waar! die lieve, spelende tijgertjes, waar nog geen kwaad bij was.

O, Om de moeder-tijgert zittende achter de traliën. Maar als die kleine, lieve tijgertjes alleen waren, konde ge gerust de traliën wegschrijven en uw eigen jongen met die kleine tijgertjes stoeien laten. Ze zouden uw jongen geen kwaad doen.

Ze spelen en stoeien nog maar en zijn zoo aantrekkelijk lief.

En toch, ge weet het. Als ge diezelfde lieve tijgertjes maar stil gaan en groeien laat, komt uit diezelfde lieve beestjes toch straks de felle, wrede, bloedddorstige tijgernaard te voorschijn. En zoo ge niet toeziet, verscheuren ze u en uw kind.

Heeft nu dit duidelijke beeld u niets omtrent de zondige gestalten in uw eigen hart te zeggen?

O, Neen, ook in u zijn die zonden nog niet uitgegroeid. De muil is nog niet opgesperd. De klauw nog niet uitgeslagen. Het vuur van den bloedddorstig vlamt nog niet in het oog.

Gij speelt nog met uw lieve zondetjes, in u zelve en in uw kind.

Er zit geen kwaad bij, denkt ge, en het vermaakt u meer, dan dat het u angst aanjaagt en u beklemt.

En toch wat zijn al die zondetjes in u dan kleine tijgertjes van binnen, waar de schriklijk boze aard inzit? En wat drijft ge anders dan roekeloos spel, met die boze wezentjes in u te koesteren en te streelen?

Men vergeleek de zonde in u wel eens bij kiempjes, zaadjes van een boos distelkruid, dat straks opgeschoten, u de huid zoo openrijt. Maar dat is te zwak gezegd. Neen, er is erger, er is verschreurd wild in uw hart. Die nog onuitgroeide zonden in u zijn als tijgertjes, die eerst o, zoo lief, toch als heur aard en wezen uitkomen, zich zoo schriklijk openbaren zullen.

Dan moordt het in uw hart!

En nu zult ge het onderscheid gevoelen! In uw hart, zooged als in dat van ieder zondard, zitten van binnen al die boze machten in. En voor wat aan u ligt doet ge alles, om die boze wildheden van klein groot te laten worden. Gij licht er tegen. Gij stoeit er mee. Gij voedt ze met sterk voedsel. Het is of ge haast naar het oogblik hunkert, waarop de boze aard mocht uitgaan.

Maar uw God is ontfermd!

Hij is wijzer dan uw dwaasheid, en Hij komt met genade tusschenbeide en sluit in uw hart die boze machten achter traliën op. En nu speelt de klauw wel tusschen de traliën door, maar tot moorden kwam het in uw hart niet.

En gij? Dankt ge daarvoor? Integendeel, gij vijt aan die traliën. Gij zoudt die tijgertjes uit willen laten! Gij zoudt dat uitkomen van dien bozen trek willen zien.

Maar nogmaals, uw God is ontfermd! En Hij slaat uw hand met uw vijf af. En zoo, zoo alleen zijt ge burgerlijk braaf gebleven en bleef het wild gediet wel in u, maar het kon niet woeden!

En als dan uw God en Vader, enkel door tusschenredende genade, het ergste belette en voorkwam, zult gij dan zeggen: „Op mij is niets aan te merken, die wilde macht in mijn hart brak nog nooit los!”

Het is zoo, ge kunt ook wel langs anderen weg ontdekkend licht ontvangen, en tot zielsverrijzing komt het dan eerst, als reeds de enkele gedachte, dat het geen liefde voor uw God is, die u drijft, u pijn doet en door het hart schrijnt.

Ge hebt gelijk, tot dieper indaling in uw zonde komt ge eerst, als ge uzelven in uw natuurlijke vader, in Adam, vindt, en voeldt hoe gij het waart, die in hem tegen uw God en Souverein gerebelleerd hebt!

Maar toch, soms is het goed, om aan de hand van wat Job uitriep, tot besef van uw zonde te komen.

Het mag niet, dat ge in zelfstreclende eigen-gerechtigheid u boven den schuldigen tollenaar verheft. Ge moogt niet uit de hoogte van uw burgerlijke deugden op den gevallen man en op de gevallen vrouw neerzien. Ge moet leeren verstaan, dat de wilde boosheden die uit hun hart uitbraken en uitschoten, ook in uw hart wel tergeve huizen. En dat het eenige, waardoor ze in u rustig bleven en geen kwaad vermochten te stichten, die traliën der genade waren, waarachter uw God ze, u ter behoudenis, opslot.

En Augustinus, uit den moordkuil van wiens hart ze zoo schriklijk uitbraken, is niet slechter dan gij. Gij zijt niet beter dan hij. En al het verschil tusschen u en hem is, dat God hem een tijdlang losliet, om heel de kerk te herinneren wat er in dits hart huist, en u tegen-hield, dat ze in u achter de traliën opgesloten bleven.

O, Spot toch met die genade van uw barmhartigen Vader niet! Als zijn hand even ophield die traliën geklonken te houden, zoo vreeslijk zouden ook uw boosheden naar buiten uit kunnen slaan. Hoor toch wat de Schrift zegt: „Die sta, zie toe dat hij niet valle!”

En daarom, misleid uzelven niet langer.

Wat vraagt ge? Wat dan toch uw zonden zijn? Hoe meent ge dat? Hoevele uw zonden zijn die uitbraken? Vraag liever: Hoevele uw zonden zijn, die God tegenhield en het uitbreken belette!

O, Als het daartoe mag komen, dan wordt uw standpunt zoo heel anders.

Dan kunt ge den gevallen man en de gevallen vrouw niet meer verachten, maar zult ge, bij al de verfoeking voor hun schriklijk kwaad, eer vragen: „Heere, wat onderscheidt mij, dat Gij mij niet losliet!”

Dan zal er een besef in u komen, dat ge in hun zonden uw zonden ziet. In den tijgerklauw die uit hun hart uitkwam den verscheurden aard en het wezen zien van die tijgertjes in uw eigen binnenste, en ge zult ophouden er mee te spelen.

Ge zult niet meer vragen: „Wat zijn dan mijn zonden?” — maar schrikken van uw eigen hart, waarin zooveel wilde boosheden zaten opgesloten!

En dank, elken avond en elken morgen nieuwe dank zal van uw lippen naar den hoogen klimmen, dat uw God zoo ontfermd was, om u zoo wonderlijk over uw eigen hart te bewaren. Ja, uw diepste bede zal zijn: „O, God, blijf mij bewaren. Laat de boosheden van mijn eigen hart toch niet tegen mij los!”

KUYPER.

Amsterdam 24 Februari.

Den afloop der voorloopige besprekingen tusschen de Deputaten van het Synodaal Convent en de heeren Docenten der Theologische School te Kampen achten we zeer bevredigend.

Ook ons komt voor, dat men goed heeft gedaan met geen theologisch debat op de conferentie in breeder kring te gaan voeren. Stellingen als thans ontworpen werden en leidraad der discussie vormden doen uitnemend dienste, om de gedachten te openbaren, maar kunnen geen grondslag vormen voor kerkelijke vereeniging, of ze laden den schijn op zich van een toevoegsel tot de Belijdenis te willen zijn. En dit mag niet.

Inzage der stellingen, die we een volgend maal opnemen, zal dit te duidelijk doen uitkomen. Bovendien had meer dan één der broederen, evenals wij dit hebben zonden, hier en daar bedenking.

Evenzo dunkt het ons goed gezien, dat men niet van de Chr. Gereformeerde kerken vergt, dat ze heur plaatselijke organisatie met de zekerheid voor heur goederen bezit zullen prijsgeven. En al brengt dit de ongelijkenheid mede, om voorshands dubbele kerkeraden te laten bestaan, toch is reeds veel gewonnen, zoo men in zijn meerdere vergaderingen één is.

Men moet iets en zelfs veel aan den tijd overlaten. Wat een tijdlang anders opgroeiende, moet gelegenheid hebben weer te wennen aan elkanders saamleven.

Zeer hopen we nu maar, dat de meer publieke conferentie der gemoeiden moge voorbereiden en het onderling vertrouwen moge vestigen.

En laat dan de Synoden saamkomen. Alleen die hebben te beslissen.

Elke conferentie is louter preparatoir.

—

Toen Rome in zake den Ketterdoop gekomen was tot het stelsel: „Alleen mijn kerk is de kerk; en daarbuiten is wel Doop, maar uit mijn kerk uitgedragen, en die dus eerst bij terugkeer tot mijn kerk zijn kracht herneemt”, verviel elke zwaargheid, zolang er maar één ware kerk voor de consciëntie der Christenheid bestond.

Maar met de dagen der Hervorming had dit natuurlijk uit.

Toen sprong de eenheid van het kerkelijk Instituut.

Niet de onzichtbare kerk sprong. Noch ook de zichtbare kerk in haar geheelheid. Neen, maar wat sprong was de één Ge-instituëerde kerk.

Er bleef zoo voor als na de Hervorming, maar één Lichaam van Christus, dat niet kan gedeeld worden, maar eeuwig één is en blijft in hem. Er is en blijft zoo voor als na de Hervorming maar één zichtbare kerk op aarde, die over alle landen en volken gespreid is, en niet kan gedeeld, omdat ze geen anderen hand heeft dan haar waarneembaarheid en al haar deelen waarneembaar blijven, ook al rukten ze uiteen.

Maar wat niet bleef, doch wegviel, was de eenheid van het instituut. Niet alles bleef onder Rome als geïnstituëerde kerk. Er kwam een kerk, d. w. s. een geïnstituëerde kerk naast in bijna alle landen van Europa. In sommige zelfs twee of drie.

Hierdoor nu kwam de zaak van den Doop natuurlijk geheel anders te staan dan dusver. Nu er instituut naast instituut stond, rees de vraag: Wat is een waar en wat een valsche instituut? en zoo ontbond de bekende tegenstelling tusschen de ware en de valsche kerk. Een tegenstelling, die nooit op het geestelijk wezen, maar alleen op het instituut der kerk gezien heeft en sloeg.

En het is in deze tegenstelling, dat onze Belijdenis beaamt uitsprak, dat de geïnstituëerde Roomsche kerk als instituut niet de kenmerken van het echte instituut vertoonde, maar de kenmerken van een namaak, van een onecht product, en dus van valschen muntslag.

Toch stelden daartegenover onze vaderen niet één waar instituut, maar meerdere ware instituten. Ze erkenden b. v. als ware kerk het instituut van de Gereformeerde kerken hier te lande, en van de Lutherse kerken in Duitsland, en dat hoewel beide als instituut niets met elkaar te maken hadden. Even-zoo erkenden ze ware instituten in Schotland, Zwitserland, Engeland, Denemarken, enz., die instituten los naast de onze stonden.

Resultaat waarvan was, dat zij, aan de kerk van Christus over heel de aarde denkende, niet enkel dachten aan hun instituut, maar ook aan die andere instituten, en dus alsoo redeneerden: De kerk van Christus in het zichtbare bestaat uit deze en die, plus die en die kerk, alle instituten van ware makelij.

Hierbij echter lieten ze het niet.

Ze erkenden en gevoelden: Neen, ook buiten die ware instituten zijn er nog sporen van de aanwezigheid van het Lichaam van Christus. Het Lichaam van Christus strekt zich dus nog verder dan die ware instituten uit.

En dat zeggende, dachten ze aan zoovele vrome Doopsgezinden, die geen kerk bezaten. Aan Kwakers en hunsgezinnen.

Die allen stonden toch niet buiten het Lichaam Christi, en hoe konden ze dan, ook al hadden ze geen instituut, geheel buiten de kerk op aarde staan?

Vandaar dat het wierd: De kerk is de optelsom der ware instituten, boven en behalve de niet-kerkelijk geïnstituëerde groepen.

Doch ook daarbij kon men niet staan blijven.

Of was er dan in de Grieksche kerk geen spoor meer van Christus?

Ja zeker, zeiden ze, en ze zochten zelfs naar wegen om zich met haar te vereenigen.

Dus ook daar was nog een spoor van aanwezigheid van het Lichaam van Christus.

En zoo kwam men vanzelf tot de Armenische, de Koptische en andere kerken, die bij alle afdeling en bij al den valschen vorm van het instituut, toch nog iets anders dan puur heidenschen waren, en ook daar zag men nog mogelijkheid dat er iets van het Lichaam van Christus was.

En nadat op die wijs eenmaal onderscheid was gemaakt tusschen de kerk als organisme en als instituut, en gebleken was, dat ook onder een valsche instituut nog iets van een goed en degelijk organisme kon wezen, moest men ten slotte wel toegeven, dat dit ook met Rome zoo zijn moest, en aardsde Calvinja niet langer, om bij alle veroordeling van het instituut als valsche kerk toch onder dit instituut nog aan het bestaan van een reël organisch leven te gelooven.

Het resultaat kwam daardoor zoo te staan, dat men zei: Als instituut zijn er ware en valsche kerken, en met de valsche kerken als instituut hebben we niets van doen.

Maar geestelijk is er een onzichtbare en zichtbare zijde der kerk van Christus, en de mogelijkheid van het bestaan der eerste moet overal, waar de laatste zich vertoont, erkend.

En toen nu gevraagd wierd, waar dan de grens liep, die de Heidenen en Joden eenzijdig, en de zichtbare kerk anderzijds van elkaar scheide, toen heeft de Catechismus geantwoord: Dat doet niet het Instituut noch ook de Belijdenis, maar dat doet de Doop, dewelke een merkteken is, om de kinderen der geloovigen van die der ongelovigen te onderscheiden.

En toen heeft insgelijks de Belijdenis in art. 34 dit verklaard: Het is niet het instituut, maar de Doop, door welken wij in de kerke Gods ontvangen en van alle andere volken en vreemde religies afgezonderd worden.

—

Een inzender vraagt ons het volgende:

Is het niet af te keuren, dat — nu er Geref. classes zijn — kerkeraden eenvoudig „naar het ambt der geloovigen” worden opzide gezet door gemeentelieden, zonder mispraak der (wel hun ziens niet, maar voor de opzideretenden tenminste wel wetlige) classes, waarvan hun kerken deel uitmaken?

Ons dunkt, het antwoord op deze vraag kan op afdoende wijze gegeven.

Uitgangspunt bij deze fase van den kerkelijken strijd is, dat de Hilariteit weigert recht te doen en op geneerlicheit gezind is de souveriniteit van Christus te erkennen.

Uit dien hoofde en op dien grond heeft de actie plaats niet bij de Synode, noch ook bij de classes, maar alleen bij de kerkeraden die buiten alle hiërarchie als kerkbesturen toch bestaan.

Dientengevolge kan van aanspraak op een Classikaal Bestuur om tot Reformatie over te gaan, geen sprake meer wezen.

Die fase is er geweest, maar liep ten einde.

Het Amsterdamsche proces is juist gevoerd met de bedoeling, om aan de Hoogere Besturen de gelegenheid te bieden zich

principieel in alle instantiën uit te spreken. Dat is geschied.

En tot in revisie heeft de Synode toen zoo principieel mogelijk uitgesproken, dat zij geen actie op grond van Gods Woord of de eere van onzen Koning tegen haar aangematigd gezag dult.

Deze zaak komt ons daarom voor uit-gemaakt te zijn.

—

Door den heer G. Milo te Haarlem wierd ons onderstaand schrijven toegezonden naar aanleiding van het artikel door Prof. De Savornin Lohman over de Kerkelijke Kas in ons blad geplaatst.

HAARLEM, 13 Februari 1888.

Mijnheer de redacteur!

Mag ik door middel van uw blad een paar vragen ter beantwoording voorstellen, naar aanleiding van het schrijven van Jhr. De Savornin Lohman over de Kerkelijke Kas in uw nummer van gisteren?

Zijn Hooggeleerde deelt daarin mede, dat in 1866 de gemeentelieden, niet als kerk, maar als een gewone vereeniging, het bestuur van het kerkgoed hebben opgedragen aan een bestuur. Dat bestuur handelt nu met het kerkgoed juist evenzoo, als het bestuur van een vereeniging met de goederen der vereeniging handelt, ofschoon de gemeente hare statuten niet door den Koning heeft doen goedkeuren.

Deze laatste bijzonderheid doet de vraag oprijzen: Kan men dan bij de regering als eigenaar van zekere goederen bekend staan, zonder zichzelf daarvoor bij haar te hebben aangegeven (in dit geval door goedkeuring der statuten)? Als toch de overheid een persoon of vereeniging niet als eigenaar kent, of wil men erkent, dan kan zulk een persoon of vereeniging immers geen rechtsgeding daarvoor voeren, wijl die burgerlijke rechter zou zeggen dat er volstrekt geen eigenaar bij de burgerlijke macht bekend is en hij er dus niets aan doen kan. Ik meen toch meermalen gehoord te hebben, dat de aanvraag om rechtspersoonlijkheid juist geschiedt om zich voor den burgerlijken rechter te kunnen verweren, ingeval het eigendomsrecht op goederen mocht worden betwist. En zonder goedkeuring der statuten is er immers geen rechtspersoonlijkheid te verkrijgen? Er zou ook uit volgen, dat geen enkele Ned. Herv. Gemeente de laatste bezat. En ook dat de burgerlijke rechter moet weten aan welke bepalingen elke Ned. Herv. Gemeente in 1866 en later het bezit harer goederen heeft vastgemaakt. Onlangs wees ik er in De Standaard op, dat de advocaten van de synodalen zich schier aanstellen alsof het onge-maakt was, dat wie met de synode breekt, ook het recht op de kerkelijke goederen verliest, zonder eenig bewijs daarvoor uit de bepalingen der plaatselijke kerken op het bevel op te geven. Dit punt is, zoover ik weet, tot dusver in de pers niet besproken, wat m. i. niet on-dienstig ware. Ik merk hierbij nog op, dat, zoolang men lid is van de Ned. Herv. kerk, men ook voor zijn deel recht behoudt op haar stoffelijk bezit. En vergis ik mij niet, dan staan er nog vele namen van Doelverenden op de lid-matenboeken der Ned. Herv. kerk die ook de vorige Synodalen dus als lid moet erkennen.

Het tweede, wat in het schrijven van Jhr. De Savornin Lohman mijn aandacht trok, was de verklaring dat de Gereformeerde kerken door de overheid niet erkend worden en dus de diaconieën niet zelfstandig in rechten kunnen optreden, waarom zij een gemachtigde voor haar aanstellen. Want waarvoor dient dan de kerkmeisgeving aan den burgemeester en Z. M. den Koning, dat men is opgetreden als Ned. Geref. kerk te... anders dan om als zoodanig erkend te worden? Van tweeën één toch: of de regering beschouwde dit als titel van een nieuwe kerk en dan kon ze op haar naam ter plaatse waar het behoort, een kerkgebouw b. v. als eigendom doen boeken; of de regering zag daarin de bewering, dat de doelezende kerken de voorzetting zijn van de kerkengroep, die van het ruiden der zestiende tot het begin der vorige eeuw Gereformeerde kerken genoemd werd en sedert onder den naam van Nederlandsche Hervormde kerk bekend is geweest. In het laatste geval echter had m. i. de regering terstond na ontvangst der mededeeling moeten verklaren, dat zij de kerken onder dezen titel niet kon erkennen, wijl er reeds een kerk onder dien titel bestond, tenzij uitdrukkelijk verklaard werd, dat men het bestaansrecht der Ned. Herv. nevens zijn eigen kerk erkende.

Mag ik dus zoo vrij zijn om u opnemng van dit schrijven en beantwoording dezer vragen, hetzij door u, hetzij door Jhr. De Savornin Lohman, te verzoeken?

U daarvoor bij voorbaat mijn dank be-tuigende, teken ik mij,

uw dienstw. dienaar,

G. Milo.

P.S. Strijdt het niet met elkander, dat plaatselijke kerken wijl beheer kunnen hebben en toch hun statuten daarvoor niet konden op-zenden, wijl hun zelfstandigheid werd betwijfeld?

We zonden dit stuk aan Prof. De Savornin Lohman ter beantwoording, die de goedheid had, ons onderstaand bescheid toe te zenden.

Een duidelijk antwoord op deze vragen te geven is niet gemakkelijk, juist omdat onze kerkelijke toestanden eigenlijk in het geheel niet geregeld zijn.

Wanneer zedelijke lichamen, waartoe ook onze lokale kerken behooren, een bestuur hebben, dan treedt dat bestuur op. Toen dus onze lokale kerken in 1866 de vrije beschikking kregen over de haar toekomende goederen, hadden de bestaande besturen, de kerkeraden, zich die zaak moeten aantrekken. Maar deze leefden onder een organisatie afkomstig van Willem I, waarbij het goederenbeheer uitdrukkelijk uitgesloten was van de werkzaamheden, bij die organisatie aan de kerkelijke besturen opgedragen. Zij durfden zich, terecht, dat beheer niet aantrekken. Toen zijn eenvoudige de individuele leden opgetreden, om een bestuur voor de goederen aan te stellen. Evenwel deden dit niet allen voor wie het goed bestemd was, doch

alleen zij, die in de kerk ook voor geestelijke zaken stemgerechtigd waren. Deren handelden niet als gemeente, dus door hunne besturen, maar als individuele rechthebbenden, even als zij eene gewone vereeniging waren. Toch lieten zij hunne reglementen niet bekrachtigen volgens de wet op de vereenigingen, en gaven zij evenmin kennis volgens de wet op het toezicht der kerkgenootschappen. Vandaar menige onzekerheid en verwarring. Doch daar de leden, die de reglementen vaststelden, dit doen als leden eener kerk, zoo acht de rechter het onnoodig, dat die reglemen-ten krachtens de wet op de vereenigingen worden erkend. Het geldt toch hier niet de oprichting van iets nieuws, maar de regeling, van oude bestaande lichamen, waarvoor evenwel de noodige bepalingen, om ze met onze hedendaagsche rechtsbegrippen in overeenstemming te brengen, ontbreken.

Wat de tweede vraag aangaat merk ik op, dat de besturen van bestaande kerken de wijzigingen hunner statuten aan de Rege-ring moeten mededeelen, doch dat de Rege-ring hare zijds daarvoor niets te verklaren heeft. De mededeeling geschiedt enkel om het toezicht, niet om de erkenning. Als dus een kerkerad mededeelt, dat hij zich losmaakt van de organisatie van 1816, blijft het onzeker of de Regeering die daad als rechtsgeldig beschouwt. Voor de kerk is dit in zekere mate onverschillig; zij ont-leent haar recht van bestaan niet aan eenige wereldlijke Overheid, en treedt dus zelfs tegen-over deze op, al kan zij de Overheid niet dwingen haar te erkennen. M. i. moeten dan ook nu, evenals vroeger, de diaconieën der Ned. Geref. kerken en geenszins de besturen der kerkelijke klassen, den angsten doen, die bij art. 10 der armenwet worden gevorderd en moeten de kerkeraden en Synodale vergaderingen optreden, als er iets tot de Regeering moet worden gezegd, al loopen zij gevaar van ter deure te worden gewezen, gelijk dit ook in vroegere dagen van vervolging wel geschied is. Zoolang de Overheid het recht der kerk niet erkent, klaagt zij, omdat haar onrecht geschiedt. Dit alles geeft voor de kerk geen moe-lijkheid, behalve bij het plegen van burger-rechtelijke handelingen, zoals koop, huur enz. Want zoolang de Overheid — n. l. de rechter — ook die handelingen niet erkent als afkomstig van de kerk, hebben die handelingen geen effect, en zou dus de kerk niets kunnen bezitten enz. Zoolang nu zij niet volkomen zeker is, dat men haar goed recht, dat ze beweert te hebben, ook erkennen zal, bezigt zij voor die handelingen de hulp van een tusschenpersoon. De beste tusschenpersoon nu is het bestuur der Kerkelijke Kas, omdat dit bestuur door haar zelf, zoo noodig, onschadelijk kan worden gemaakt.

A. F. DE S. L.

18 Februari.

Naar we hopen durven, zal de heer Milo met ons den heer Lohman danken willen, voor zijn vernieuwde poging om licht te spreiden over een ons vreemde, en daarom voor velen duistere verhouding, die, zodra men er eenmaal in leeft, alle vreemds ver-liest en klaar als de dag wordt.

We loopen min of meer gevaar, dat de zoo uiterst gewichtige quaestie, waarover de laatste weken een vruchtbare gedach-tenwisseling tusschen ons blad en enkele organen van Christelijke Gereformeerde zijde plaats grijpt, derhalve.

Men doolt af, en vergeet waar het om ging.

Mogen we daarom herinneren, niets meer, maar dan toch herinneren, dat we als uit-gangspunt stelden niet een redenerende, maar een feit.

Het machtige en veelzeggende feit, na-melijk, dat ook de Christ. Geref. kerkeraden den Doop door pastoren, popen en Syno-dale predikanten bediend, erkend hebben, en slechts dan herdoopten, als de instelling zelf geschonden was.

In dit feit hebben we ons van harte ver-bengd, omdat deze kerkeraden daardoor het beginsel van het Separatisme in zijn kwaden zin veroordeeld hebben, en het beginsel van de Catholiciteit in zijn goeden zin hebben gehuldigd en geijkt.

Ware dit anders, er zou van geen saam-gaan sprake kunnen zijn. Nu dit zoo is, is saamgaan plicht. Plicht van Godswege.

En al wie deze vereeniging of hereneiging om wat oorzaak ook tegenstaat of belemmert, zal er het oordeel om dragen.

Het geldt hier de trekking van de lijns in het Lichaam van Christus, en wee hem, die deze lijns bedroeft.

Uitgaande nu van dit heuglijke feit heb-ben wij gezegd: Alzoo zij, geïnstituëerde kerken, erkent den Doop bediend buiten uw instituut.

En dat niet, omdat ge elk ander insti-tuut voor goed houdt, want dan kunt ge wel den Lutherischen Doop misschienen, maar nooit den Roomschen erkennen.

Ge erkent dus dezen Doop, niettegen-staande hij bediend is in een instituut, dat ge organische als valsche kerk verwerpt.

Hieruit volgt dat ge het bestaan van deelen der ware zichtbare kerk in allerlei andere instituten, zelfs onder een valsche instituut aanneemt.

En derhalve, zoo concludeerden we, er-kent gij met ons, dat de grens der zichtbare kerk gaat zoover als de door u zelf erkende Doop reikt.

Mogen we nu, om ons geding vruchtbaar en ons pleidooi zaaklijk te houden, vragen of onze geachte tegenstanders, al dan niet met ons Vraag 74 van den Catechismus be-namen, waar staat: dat de kinderen der ge-loovigen door den Doop in de Christelijke kerk ingelijfd en van de kinderen der on-geloovigen onderscheiden worden.

Zoo niet, mogen, dan of onjuist het Heilige Sch. Maar ind onze broede niet zullen i vraag!

Bijaldien vigen en kl-aarde, en he-ken aanduid en wie kind de Catechisi wij leeren, trekt tussch vigen”, niet i uitwendigen moet, waas des harte zichtbae.

Is het nu mogelijk, o-zin dese w „dat de De en de kind scheide!” and dan wij d andere verli-sullen haat i

Maar indi-gen moet: ook een zin-zoolang we Catechismus

Een vrien hart.

In vroege met de org-zijn, omdat voeren zool-blijft en toc

Nu echte belang kreeg elke opmer-ken en elki

Dat men dikwijls onb-we, al stond weegden mochten.

Maar wat we thans, nu onverwijld i melijk bejeg

Niet door deze schreef dan vriendel

Maar wel-gen: „Ja, e De Heraut

Of: „Nu ja, ring praat g-men daar n-komt De H-redeneeringe

Laat ons i

We nemei bestrijders in en grondige hebben dan dat hun re-en onze be-loos geklap-men, dat b-scholastieke degelijk wet

Maar, en broederen z-schrijvers d-ben, om van-zoo minacht-neer te zien nederbuigende struikelende

Laat het r-onze verkee-gen, en las langdradige bondige str-worden, dat De Hera